



מוזאון כפר סבא ושביל הראשונים.



במרכז הארץ נמצא המוזאון הארכיאולוגי של כפר סבא המציע אפשרויות מרתקות ללימוד התקופות העתיקות בכפר סבא וסביבתה בצד מסלול מהנה העובר בשביל הראשונים ומציע ביקור בראשית ימי המושבה וההאחזות בקרקע. במרכז העיר פזורים בתי ראשונים יפיפיים שזכו לשימור ושיקום וכיום ניתן לסייר בהם, להתרשם מסגנון בנייתם וללמוד דרכם על הווי החיים בראשית ימי המושבה.

במוזאון עצמו קיימת תערוכה מקיפה אודות חייו של פנחס ספיר שעל שמו נקראת קריית המוזאון. ספיר היה שר האוצר השלישי של מדינת ישראל, שר המסחר והתעשייה, חבר בכנסת הרביעית עד השמינית, מזכיר מפלגת העבודה ויושב ראש ההנהלה הציונית. עם עלייתו לארץ בשנת 1930 התיישב בכפר סבא ובה התגורר עד למותו.



פסל של ספיר מתצוגת המוזיאון

הוא נהג לכתוב את החלטותיו, תוכניותיו, משנתו הציונית ופעולותיו בפנקס שחור שאחד מהם מוצג בתצוגה:



התצוגה מלווה את ספיר בחייו בארץ ונוגעת בתחומים שונים בהם עסק תוך שימת דגש על תפקודו בפאן הכלכלי וכן במעורבותו בחיי כפר סבא.



במקום גם מסמכים שונים מחייו, תעודות ומשחק מולטימדיה הנותנים הצצה לתורתו הכלכלית של ספיר שהובילה לפריחת המשק הכלכלי במדינה.



תעודות שונות מחייו של ספיר

במוזאון גם קיימת תצוגת קבע מיוחדת ובה מוצגים ממצאים ארכיאולוגיים מחפירות האתרים השוכנים בעיר: תל כפר סבא וח'רבת סאביה. התצוגה הינה בצורה כרונולוגית החל מתקופת האדם הקדמון עד להקמת כפר סבא החדשה בסוף התקופה העות'מנית. בתצוגה ישנם גם ממצאים מאתרים שונים מסביבת כפר סבאוניתן לראות מטבעות שונים, כלי חרס מתכות ותכשיטים.



ממצאים שונים מהחפירות באזור.

בחצר המוזאון ישנם מספר פסיפסים מרהיבים ובהם רפליקה של פסיפס כתובת תל רחוב מהמאה החמישי לספירה מעמק בית שאן בה מוזכרת "כפר סבה".



בחצר גם שני קטעים מקוריים של פסיפסים שנתגלו במהלך חפירה בתוך כנסייה בקיבוץ בחן וכן רפליקה של קטע מגלגל המזלות שנחשף בחפירות בית הכנסת בית אלפא.



המוזאון מציע בנוסף סיור רגלי מקיף ב"שביל הראשונים" ע"ש מרדכי שרייבמן המצוי ברחובותיה הראשיים של העיר ומלמד את קורות המושבה בראשית ימיה.

השביל מסומן בצורה ברורה ואופיינית על מדרכות העיר וכן באמצעות ספסל מעוצב, עץ הדרים ושלט יחודיים המצויים בכל נקודה חשובה היסטורית בשביל:



הסיור עובר בנקודות הבאות:

ה"ארמון" - בית שרה : זהו הבית של בן-ציון ושרה אהרונוביץ שהיו חלק מקבוצת הפרדסנים הראשונים במושבה. הבית נבנה בשנת 1927 והיה מוקף פרדסים. הוא נקרא על שם אם המשפחה ונבנה בסגנון מזרחי שהיה שונה מאוד משאר בתי המושבה באותה התקופה. בשנים הראשונות הוקף הבית בגינה גדולה ועשירה שכלל אף בריכת שחייה.



רחוב הרצל: הרחוב הראשי של כפר סבא. עד שנת 1912 התגורר בעלי הקרקע הראשונים של כפר סבא בפתח תקווה ולא היתה להם כל כוונה לגור במקום. הם העסיקו פועלים שכירים (בעיקר ערבים) שעבדו את אדמותיהם. בעקבות תקרית חמורה בשנת תר"ע (1910), הוחלט להפוך את כפר סבא ליישוב קבע ולכן חברת "עזרא" מברלין העניקה הלוואה למתיישבי כפר סבא כדי שיקימו בה 12 בתים. הבתים נבנו ברחוב הרצל והפכו אותו למרכז חיי המושבה. כיום הוא מרכז כלכלי שוקק חיים.



בית נורדשטיין: משפחת נורדשטיין עברה להתגורר בכפר סבא בשנת 1919, בתום מלחמת

העולם הראשונה, ובנתה בה את ביתה.

לאחר שנתיים, בעקבות מאורעות תרפ"א (1921) נאלצה לעזוב את המושבה יחד עם שאר התושבים ועברה לפתח- תקווה. בשנת 1922 החליט אב המשפחה אלכסנדר לחזור. כפר סבא היתה אז שוממה וריקה. הוא הביא את משפחתו והם התגורר באוהל שקנה מעודפי הצבא הבריטי. שיבתם לפר סבא מסמלת את תחילת חידושה של המושבה ושיקומה מהריסותיה.



גן כנרת – הפרדסנות: במהלך שנות העשרים הוחלט להחליף את גידול השקדים במושבה

בגידול עצי הדרים. אדמות כפר סבא היו אדמות חול אדום (חמרה) והן נמצאו כמתאימות לנטיעת הדרים ובעקבות כך ניטעו בה פרדסים רבים שהקיפו אותה מכל עבר. ענף זה הפך למרכזי ומקור הכנסה עיקרי לתושבי המושבה והוא לווה בהתפתחות מואצת של המושבה כולה.

צריף הסנדלר – אורטופד: בצריף זה שכנה הסנדלריה של הסנדלר אורטופד יהושע הוכמן

וכיום הוא משמש לתצוגה של אומנות הסנדלרות שהיתה נהוגה במושבה. הוא החל לעבוד בחצר חנות הנעליים המקומית בשנת 1951 ופיתח שיטות חדשות לתפירת נעליים אורטופדיות ללא כל הכשרה מקצועית פורמלית בתחום.



הצריף מבפנים ומבחוץ.

קפה פידלר: בית הקפה נבנה בשנת 1932 על ידי דוד לוונברג לבקשת אישתו לאה. הוא מונה בהמשך לאחד משלושת המוכתרים של המושבה. זמן קצר לאחר פתיחתו, השכירו בני הזוג את המקום לצבי ואסתר פידלר והמקום נהפך לשסדבר במושבה. בני האיכרים והסוחרים נהגו לבלות בו והדבר היווה לסמל סטטוס כאשר הפועלים והעגלונים נהגו לבלות בקיוסק הסמוך של מושיקו.



החאן, בית העירייה: בניין החאן שמר מאז הקמתו על ייחודו כבניין ציבורי. בנייתו החלה בשנת 1906 מכספי המתיישבים. כל איכר במושבה שילם ליק"א 76 פרנקים צרפתיים עבור ההוצאות הציבוריות ובכסף שנאסף נחפרה באר שעומקה 17 מטרים ונבנה החאן כמבנה ציבורי גדול. בתחילה התגוררו בשני חדרים איכרים, פועלים ואורחים מזדמנים ושלושה חדרים שימשו כארוות. במשך השנים פעלו בו דואר, מקווה, בית ספר, בית כנסת, משרד ועד המושבה, בית חולים ארעי עבור פצועי כפר סבא ותחנת נוטרים.



בניין החאן כיום ושלטי המידע על החאן ועל האקליפטוסים שניטעו בתחמו.

כיום ניתן לראות במתחם תמונות המלמדות על הקמת בריכת המים וחפירת באר המים הראשונה במושבה ואף לצפות בבאר ובמגדל הקידוח:



אפי כפר סבא בית חפירת באר בקידוח ודין.



הקמת בריכת מים. כפר סבא, תרצ"ו.



הבאר הראשונה
 עד 1906 נאלצו המתיישבים להביא את
 את מיםיהם מ"עין ח'י" (כיום כפר סבא).
 עם בניית הבניין התיכורי ה"חאן" באותה
 שנה, נחפרה הבאר הראשונה, בעומק של מטר.
 הבאר נבנתה ממלוקים כבדים ומעוגלים בעובי
 35 ס"מ.



פריצת המים בתום הקידוח.

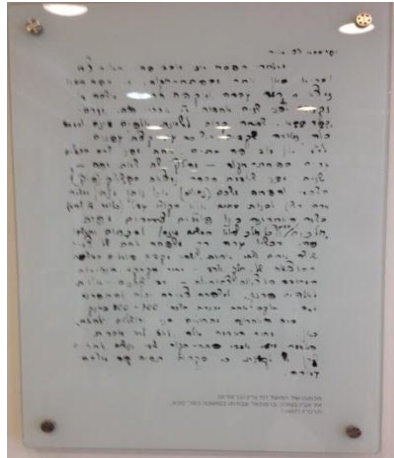


הבאר



מגדל הקידוח

המבנה במתחם משמש כיום כבניין העירייה ובו ניתן לראות מכתב שכתב בן גוריון בשנת 1907 בו תיאר לאביו בגולה את חייו במושבה בכפר סבא.



וכן על הקיר מתוארת ההיסטוריה של מתחם החאן עיר מימי הקמתו :



חורשת פסקל- אוסישקין: פרץ פסקל היה מראשוני המתיישבים במושבה פתחתקווה והוא עסק ברכישת אדמות כפר סבא. הוא היה אגרונום ופקיד בחברת יק"א שנטע עצי אקליפטוס. לקראת סוף ימי מלחמת העולם הראשונה שהו בחורשה יהודים רבים שגורשו מתל אביב, יפו ומהמושבות הדרומיות על ידי התורכים. הם היו מחוסרי גג ולכן כרתו ענפים מהאקליפטוסים ובנו לעצמם סוכות. ביוזמת ועד ההגירה שהוקם במושבה הוקמו לצד הסוכות שני בתי ספר מאולתרים לבנים ולבנות וכן תלמוד תורה.

חלקת מגורשי תל-אביב – יפו: סמוך לגן הזכרון בעיר מצויה חלקת קבר גדולה של חללי

הגירוש הטורקי במלחמת העולם הראשונה, תושבי תל אביב יפו והמושבות הדרומיות. הם הגיעו לכפר סבא אחרי שהטורקים גרשו אותם מבתיהם מחשש שישתפו פעולה עם הצבא הבריטי שהחל בכיבושה של ארץ ישראל מדרום. המושבה התקשתה לקלוט מגורשים כה רבים. המצב הסניטארי בסוכות היה רע וד"ר הלל יפה, פתח באחת האורות בית חולים. הוא פרסם יחד עם מאיר דיזינגוף קול קורא שבו ביקשו מהיהודים שיחדלו מלהגיע לכפר סבא.



מצבות אנונימיות



בגן הזכרון מצוי גם עץ זית שנטע יצחק רבין ז"ל לזכר חללי כפר סבא שנפלו במערכות ישראל:



בסיור ב"שביל הראשונים" עוברים המטיילים ליד מספר נקודות נוספות עליהן מרחיב מעט המדריך וביניהן חצר השוק ששוקם ושוחזר, בית הכנסת הגדול וכן מבנים מרכזיים ברחובות הראשיים שזכו לשימור ושיקום.



מתחם חצר השוק



מבנה ששומר



בית הכנסת הגדול

אורכו של סיור מודרך במוזיאון הינו כשעה ולא ניתן לסייר בו ללא הדרכה.
אורכו של סיור " בשביל הראשונים" הוא כ-שלוש שעות.
סיור נערך לכל כיתה בנפרד כאשר יש יכולת לסייר עם שלוש כיתות במקביל בשביל.
יש צורך לתאם מראש את ההדרכה.
כל כיתה תקבל הדרכה מיוחדת על ידי צוות המדריכים והמדריכות של המוזיאון.
הורדת התלמידים מהאוטובוסים תעשה ברחוב ירושלים הסמוך למוזיאון הארכיאולוגי.

שילוב בחומר הלימוד:

בחטיבה העליונה בהוראת נושא "התנועה הציונית" לאחר שלמדו בכיתה על העליות הראשונות לארץ (עליות ראשונה ושנייה). מומלץ כי התלמידים יגיעו לסיור עם רקע על התקופה.

בחטיבת הביניים, בכיתות ט - בעת הוראת העליות לארץ ויחסי יהודים – ערבים – בריטים. מומלץ כי התלמידים יגיעו לסיור עם רקע על התקופה.

מוזיאון כפר סבא פתוח בימים א-ה בשעות 09:00-14:00 בתיאום מראש לקבוצות.

ביום ה' בשעות 16:30-18:00 לקהל הרחב.

כתובת: קריית ספיר, רחוב ירושלים 35 כפר סבא.

טלפון מרכז ההזמנות: 09-7640867/8

מייל: museum@ksaba.co.il

אתר מוזיאון כפר סבא: <http://www.kfar-saba-museum.org>

נכתב על ידי מייה בן יאיר מאי 2015